

Nr 53.

Ankom till Riksdagens kansli den 11 april 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Bjuvstorp nr 4, 8 i Malmöhus län.

(1:a Avd.)

I en till Riksdagen den 19 mars 1913 avlåten, till jordbruksutskottet för förberedande handläggning hänvisad proposition, nr 149, har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgiva, att en med litt. t betecknad, till förra mönsterskrivarbostället Bjuvstorp nr 4, 8 om $\frac{3}{4}$ mantal i Bjuvs socken av Malmöhus län hörande lägenhet må, med i statsrådsprotokollet angivet område, från egendomen upplåtas enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen av berörda grunder meddelade närmare bestämmelser.

Departementschefen har i detta ärende till berörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Uti en till 1912 års Riksdag avlåten proposition (nr 29) föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen medgiva, att 11 till det vid berörda tid till den 14 mars 1913 för 3,100 kronor utarrenderade förra mönsterskrivarbostället Bjuvstorp nr 4, 8 om $\frac{3}{4}$ mantal i Bjuvs socken av Malmöhus län hörande, å en av kommissionslantmätaren Axel Nilsson år 1909 över egendomen upprättad karta med litt. a, b, c, d, e, f, g, h, i, j och k

betecknade lägenheter finge från egendomen upplåtas enligt nådiga kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i nådiga brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen av berörda grunder meddelade närmare bestämmelser.

Med anledning av denna proposition väcktes inom Riksdagens Andra kammare en motion (nr 269), däri föreslogs, att ytterligare en till samma egendom hörande, å kartan med ägofiguren nr 2 betecknad lägenhet måtte i nyss angiven ordning från egendomen upplåtas, samt att saluvärdet för sistnämnda lägenhet måtte sättas till högst 45 öre för kvadratmeter. Till stöd härför anförde motionären följande. Ifrågavarande lägenhet vore, liksom en del av de av Kungl. Maj:t till försäljning föreslagna, redan bebyggd och borde upplåtas till innehavaren mot skälig köpeskillning. Det kunde nämligen icke ligga i statens intresse att slopa detta egna hem, vilket säkerligen kunde riskeras, om Riksdagen icke fattade något beslut om, huru med lägenheten skulle förfaras vid huvudgårdens utarrenderande. I så fall kunde ägaren av byggnaderna å lägenheten, en småbrukare, som värderade desamma till 1,500 kronor, kanske få gå ifrån sitt hem utan att få ersättning för sin egendom. Då vidare denne småbrukare i meddelande till motionären förklarat sig intet högre önska än att allt fortfarande få kvarbo i sitt hem, hade motionären ansett rättvisan kräva, att även denne sattes i tillfälle att få tillösa sig den jord, varå hans byggnader vore belägna.

Jordbruksutskottet, till vilket såväl propositionen som motionen remitterats, förmälde sig i avgivet utlåtande (nr 40) icke hava något att erinra med anledning av propositionen samt anförde beträffande motionen följande.

I instrumentet över den år 1910 hållna uppskattningsförrättningen för förnyad utarrendering av ifrågavarande egendom förekomme rörande den i motionen åsyftade lägenheten följande yttrande av uppskattningsmännen:

»Härefter togs i överbägande vilka delar av egendomen, i den mån dessa nu innehavas av lägenhetsinnehavare, som utan egentlig skada för densamma kunna frånskiljas och försäljas. Vad då först angår den å kartan med 2 betecknade ägofiguren och som innehaves av änkan Anna Andersson, anse vi icke denna lägenhet böra försäljas. Denna lägenhet ligger utmed hemmanets utfartsväg och ganska nära» (omkring 200 meter ifrån) »byggnaderna, varför det icke av oss anses lämpligt att tomten komme att ägas av annan än kronan. Husets ägare har

redan nu, utom den bostad hon själv nyttjar, borthyrda lägenheter för två familjer, och huru många där kunde komma att uppstå, om tomten försåldes, kan icke förutses, men att många obehag för en arrendator kunde uppstå genom att så nära intill byggnaderna hava en del arbetarfamiljer torde vara uppenbart, och om det skulle bliva nödigt att vid egendomen uppföra stathus är platsen där eller därintill den mest lämpliga. Änkan Anna Andersson torde däremot i sin livstid få nyttja tomten emot en årlig avgäld till arrendatorn av 20 kronor, men vid hennes fränfalle bör byggnaden ovillkorligen borttagas.»

Uppskattningsmännen hade således ansett, att lägenheten å ägofiguren nr 2, vilken enligt den i propositionen omförmälda, av kommissionslantmätaren Nilsson upprättade karta med beskrivning hade en areal av 8 ar 60 kvadratmeter, icke borde avskiljas från egendomen; och hade de ej heller, såsom givet vore, förebragt någon utredning i sådant syfte. De myndigheter, som därefter haft ärendet under handläggning — Kungl. Maj:ts befällningshavande, domänstyrelsen och vederbörande departement — hade ej heller, såvitt handlingarna utmärkte, yttrat sig om lägenhetens försäljning, synbarligen beroende därpå, att varken från uppskattningsmännens sida eller från annat håll framställning därom gjorts. Vid sådant förhållande, särskilt med avseende å vad uppskattningsmännen anfört, hade utskottet funnit, att det skulle vara synnerligen betänkligt att på enskild motionärs utan någon som helst utredning åtföljda förslag besluta om lägenhetens försäljning. Och att en eventuell försäljning föregående utredning vore av behovet påkallad, därom vore den behandling, de till försäljning föreslagna bostadslägenheterna undergått, ägnad att övertyga. Dessa lägenheter, liksom den med motionen åsyftade, återfunnes nämligen å förenämnda karta och beskrivning såsom ägofigurer med angiven nummerbeteckning och areal, medan samma lägenheter föreslagits till försäljning under bokstavs-beteckning och med andra arealer än de i beskrivningen angivna. Detta berodde, såsom det i uppskattningsinstrumentet hette, därpå att, »då de tomter, som sålunda föreslagits att försäljas, i vissa avseenden nu hava oregelbundna gränser, utmärktes på marken nya gränser för områdena», varefter dessa av lantmätare uppmättes och avfattades å karta. Att en sådan gränsreglering även tarvades beträffande den lägenhet, varför motionären intresserat sig, torde ingalunda vara uteslutet. Och dessutom syntes den för bestämmandet av köpeskillingen för lägenheten föreslagna beräkningsgrunden, högst 45 öre för kvadratmeter, ej kunna vara annat än tämligen godtyckligt vald.

Enligt vad som meddelats utskottet, hade innehavaren av lägen-

heten vid uppskattningstillfället änkan Anna Andersson dänera avlidit och lägenheten övergått till en måg till henne, den i motionen omförmälde småbrukaren, åt vilken motionären uppgivit sig vilja rädda hans redan innehavande egna hem. Därigenom hade frågan kommit i annat läge än vid tiden för sist förrättade uppskattning. Visserligen kunde den nuvarande innehavaren, som enligt utskottet meddelade uppgifter skulle vara en välkänd och skötsam person, icke länge hava varit i besittning av berörda lägenhet. Men då lägenhetens bestånd som eget hem eljest kunde äventyras, syntes det utskottet rättvist, att, innan nytt kontrakt med arrendatorn avslutades, innehavaren av lägenheten i fråga sattes i tillfälle att efter i vanlig ordning skedd uppskattning ansöka om köp av jorden å sin lägenhet. Däremot hade icke utskottet kunnat tillstyrka motionen i sådant syfte, att Riksdagen redan då skulle besluta lägenhetens försäljning mot av motionären föreslaget eller eljest utan reelare grunder satt pris.

I skrivelse den 24 maj 1912 anmälde Riksdagen, att Riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, samt anhöll tillika, under åberopande av vad jordbruksutskottet i nyssberörda utlåtande anfört, att, innan arrendekontrakt avslutades med arrendatorn, nuvarande innehavaren av den med nr 2 betecknade, till egendomen hörande lägenheten måtte beredas tillfälle att efter skedd uppskattning få sin önskan om köp av lägenheten i vanlig ordning prövad.

Med anledning härav anbefalldes Kungl. Maj:t domänstyrelsen att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i fråga om upplåtande av sistnämnda lägenhet.

Domänstyrelsen har nu till åtlydnad härav med skrivelse den 30 augusti 1912 överlämnat, bland annat, dels instrument över en den 23 juli 1912 av vederbörande arrendeuppskattningsmän verkställd värdering av lägenheten, dels yttranden av lägenhetens nuvarande innehavare, gruvarbetaren Martin Filip Stolt ävensom av Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, dels ock ett av t. f. extra lantmätaren J. Gordh upprättat arealbevis angående lägenheten.

Av dessa handlingar inhämtas huvudsakligen följande.

Lägenheten, som å en kopia av Nilssons karta betecknas med litt. t, har en areal av 8 ar 40 kvadratmeter och utgöres av ett triangelformigt område, beläget i egendomens nordvästra hörn och utmed egendomens utfartsväg, samt angränsar i övre hörnet allmän bygdeväg.

Enligt uppskattningsmännens mening hade lägenheten såsom hus-tomt ett särdeles fördelaktigt läge uti ett tätt bebyggt samhälle och på ett avstånd av omkring 1 kilometer från Bjuvs järnvägsstation och sten-

kolsgruva. Uppskattningsmännen delade dock den av 1910 års uppskattningsmän uttalade uppfattning, att tomtens belägenhet utmed egendomens utfartsväg och i närheten av egendomens byggnader vore sådan, att tomten icke borde med äganderätt avhändas kronan. Den å lägenheten befintliga byggnaden, som vore inredd till bostadslägenheter för och uthyrd åt tre arbetarfamiljer mot en årlig hyra av tillhoppa 174 kronor, vore 17.3 meter lång, 6 meter bred och 1.95 meter hög samt uppförd av korsvirke med lerväggar och halmtak. Byggnaden vore i någorlunda försvarligt skick och brandförsäkrad för 1,500 kronor. Bemälda Stolt bodde icke själv i byggnaden, utan å en honom tillhörig, omkring 2 kilometer därifrån belägen fastighet, $\frac{1}{96}$ mantal Bjuvstorp nr 5, med en areal av omkring 3 tunnland god jord. Jämte det Stolt brukade sistnämnda till 3,500 kronor taxerade fastighet, där Stolt med större skäl kunde sägas hava sitt hem än å ifrågavarande tomt, arbetade han som kolhuggare vid Bjuvs gruva. — Den i jordbruksutskottets utlåtande omnämnda änkan Anna Andersson hade aldrig haft några egna barn, utan hade till uppfostran mottagit Stolts nuvarande hustru, då denna varit minderårig. Änkan Andersson hade genom avhandling den 21 maj 1911 till Stolt försålt den å tomten uppförda byggnaden. — Uppskattningsmännen hade saluvärderat lägenheten till 504 kronor eller efter 60 öre kvadratmetern d. v. s. samma värde som vid uppskattningen år 1910 åsatts den i närheten liggande, med litt. k betecknade tomten, med vilken ifrågavarande tomt ansetts jämförlig beträffande såväl läge som beskaffenhet. På grund av ifrågavarande tomts belägenhet skulle emellertid dess fränskiljande från egendomen för arrendatorn av densamma medföra vida större men än som åstadkommes genom fränskiljandet av tomten litt. k. Arrendatorn finge nämligen icke någon rätt att bestämma över, vilka inhyses personer skulle bo och vistas å ifrågavarande tomt, och genom dess fränväljande kunde han komma att utsättas för många flera obehag än genom en försäljning av lägenheten litt. k.

Stolt har uti en särskild skrift anhållit att få köpa lägenheten litt. t för det av uppskattningsmännen föreslagna priset 504 kronor. Hans nuvarande fastighet, som vore belägen över 2 kilometer från Bjuvs gruva, där han hade sitt arbete, vore för liten för att han där skulle kunna försörja sin familj, helst han hade skuld att förränta. Därest han finge inköpa ifrågavarande lägenhet, som läge betydligt närmare gruvan än den honom nu tillhöriga fastigheten, skulle han avhända sig denna senare och ägna sig uteslutande åt gruvarbetet.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har icke haft något att erinra emot det föreslagna saluvärdet, 504 kronor, å lägenheten litt. t. I likhet

med uppskattningsmännen har emellertid Kungl. Maj:ts befallningshavande icke funnit det lämpligt, att kronan avhände sig äganderätten till detta område, beläget vid egendomens utfartsväg på knappt 200 meters avstånd från dess byggnader. Därjämte har Kungl. Maj:ts befallningshavande ansett sig böra fästa uppmärksamheten därpå, att Stolt visserligen inköpt byggnaden å lägenheten litt. t, men aldrig erhållit domänstyrelsens medgivande till överlåtelsen, samt att Stolt dessutom ägde en till 3,500 kronor taxerad fastighet.

Domänstyrelsen har uti sin ovanberörda skrivelse i ämnet meddelat, att ifrågavarande kronoegendom vore belägen på ett avstånd av 2 kilometer från Bjuvs gruva, där Stolt hade sitt arbete. Med avseende å vad Kungl. Maj:ts befallningshavande och uppskattningsmännen anfört och då särskilda skäl icke syntes föreligga att i förevarande fall frångå stadgandet i 9:de punkten av oförmälda kungörelsen den 31 december 1909, att lägenhet icke finge upplåtas till den, som redan ägde fastighet, ansåge styrelsen sig förhindrad tillstyrka upplåtelse av ifrågavarande lägenhet.

Det enda egentliga skälet, som anförts mot upplåtande av lägenheten litt. t, har varit, att densamma är belägen så nära intill egendomens byggnader. Detta skäl synes mig emellertid i förevarande fall icke vara avgörande. Avståndet till egendomens byggnader är dock omkring 200 meter och därtill kommer, att lägenheten ligger i en utkant av egendomen, i en vinkel där två vägar sammanstöta, och gränsar till egendomens mark på allenast två sidor, varav den ena utgöres av en utfartsväg och den andra har en längd av blott 22.7 meter.

Lägenhetens nuvarande innehavare äger visserligen en annan mindre fastighet. Men då denna ligger mera obekvämt till för honom än den nu ifrågavarande och han dessutom förklarar sig ämna avyttra den förra, därest han får inköpa den senare, synes man böra bereda honom möjlighet därtill. Gent emot domänstyrelsen vill jag påpeka, att det av styrelsen åberopade stadgandet i 9:de punkten i 1909 års kungörelse icke är tillämpligt på ett fall som detta, där lägenheten är bebyggd med innehavaren tillhörigt boningshus. — Mot det lägenheten åsatta saluvärdet har jag icke något att anmärka.

Slutligen vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 13 september 1912 bemyndigat domänstyrelsen att ombesörja skötsel och vård av ifrågavarande lägenhet under ett år, räknat från den 14 mars 1913.»

Utskottet.

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot förevarande framställning, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

Stockholm den 11 april 1913.

På jordbruksutskottets vägnar:

GÖSTA TAMM.

Närvarande: herrar Tamm, Odelberg, frih. De Geer, Fahlén, Pers, Ericsson, Nilsson i Kabbarp, Andersson, Linders, Hellström, greve Wachtmeister, Barthelson, Bosson, Olausson, Gustafsson och Nilsson i Linnås.